

ОСОБЛИВОСТІ ВПЛИВУ ЖИТТЄВОЇ ПОЗИЦІЇ НА ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ЖИТТЯМ У СТУДЕНТІВ- АВІАДИСПЕТЧЕРІВ

Актуальність дослідження полягає в тому, що прийняття рішення з визначення життєвої позиції є важливою складовою особистісного розвитку кожної особистості.

Загалом життєва позиція - це ідеали, переконання і цінності особистості, які концентрують в собі всі головні принципи та стратегії поведінки людини та загалом її діяльності. Процес формування життєвої позиції особистості включає в себе великий комплекс об'єктивних і суб'єктивних умов та процесів, серед яких - засвоєння особистістю певного світогляду, різноманітних знань, вироблення переконань, соціальних і професійних навичок, розвиток міжособистісних відносин, прилучення її до трудової та громадсько-політичної діяльності [3, с.159].

Предметом наукового дослідження життєва позиція особистості стає у працях А.Архангельського, В.Єфімова, В.Маркіна, І.Хобти та інших.Б.Д. Паригін також говорить про зв'язок позиції людини з тією роллю, яку вона виконує відповідно до її соціального стану і конкретної ситуації. Життєва позиція особистості за К. Абульхановою-Славською, - це сукупність її життєвих відносин, а також спосіб їх реалізації, що відповідає (або не відповідає) потребам, цінностям особистості. Е. Берн вважав, що життєва позиція вибудовується в ранньому дитинстві (від трьох до семи років) з метою виправдати рішення, засноване на більш ранньому досвіді [1, с.25].

Метою статті є висвітлення та теоретичне обґрунтування впливу життєвої позиції на задоволеність життям у майбутніх авіадиспетчерів.

Поняття задоволеності життям є комплексним і багатошаровим. Задоволеність - термін з дуже широким значенням, дуже поширений і в зв'язку з цим має область визначення з розмитими межами.

Безпосередній вплив на задоволеність життям робить

настрій, психічний стан, та психологічна стійкість особистості. Майкл Аргайл вживає поняття задоволеність життям і щастя як тотожні. «Щастя можна розглядати як усвідомлення своєї задоволеності життям або як частоту і інтенсивність позитивних емоцій» [2, с.38].

У 1976 році Ендрюс і Уайтні зафіксували три компоненти, з яких складається суб'єктивне благополуччя: задоволеність життям, позитивні емоції та негативні емоції. Суб'єктивне благополуччя тим вище, чим більше у людини позитивних емоцій, чим менше негативних емоцій і чим більше задоволеність власним життям, яка не є чисто емоційною оцінкою, а включає момент когнітивного судження.

На початку 40-х років, відомий американський психолог Е.Л. Торндайк склав перелік факторів задоволеності життям, названий їм "умовами хорошого життя":

1. Задоволення фізичних потреб.
 2. Задоволення потреб в активності (психічної та фізичної).
 3. Задоволення соціальних потреб (дружні стосунки, належність до організованих груп, панування над іншими, служіння іншим)
 4. Особисті успіхи (визнання з боку інших, самоповагу)
- [5, с.95].

Задоволеність життям в цілому або її окремими сферами можна виміряти за допомогою самозвітів. Дослідження показують: більшість людей вважає, що їх рівень задоволеності життям перевищує середні показники - 70% від максимально можливого. На даний момент немає чітких даних про те, які сфери більше всього впливають на задоволеність життям хоча в більшості областей були виявлені обидва напрямки причинного зв'язку.

Було проведено емпіричне дослідження метою якого було встановлення впливу життєвої позиції та задоволеністю життям майбутніх авіадиспетчерів. В дослідженні прийняли участь 50 респондентів.

Для емпіричного дослідження використовувався психодіагностичний метод, в ході якого застосовувались 4 методики: методика «Смисло-життєві орієнтації» (СЖО) Д.А. Леонтєва, опитувальник життєвої позиції (Е. Берн), методика

визначення оптимізму і песимізму, шкала самооцінки якості життя, опитувальник «Задоволеність життям» (М.М. Мельникова) [4, с.274].

Вибір цих методик був зумовлений тим, що вони найчіткіше відображають завдання нашого дослідження, мають високу діагностичну здатність, стандартизованість. Важливим аргументом на користь цих методик є також можливість їх застосування у групі.

У даній роботі було досліджено емпіричним шляхом види життєвої позиції майбутніх авіадиспетчерів, а також їх показники задоволеності життям.

Було встановлено, що за методикою «смысло-життєві орієнтації» високий рівень мають такі показники як: цілі життя у 44,8% респондентів, процес життя 28% опитаних, результат життя задовольняє 39,2% людей, локус контролю «Я» на високому рівні мають 42% респондентів, а локус контролю «Життя» 33,6% вибірки. Такі показники свідчать про досить позитивне сприйняття навколишнього середовища майбутніми авіадиспетчерами. За результатами опитувальника «Задоволеність життям» високий рівень включеності в життя мають 44,8% опитаних. І досить низькі показники дані респонденти мають за шкалами «розчарування в житті», «втома від життя», «тривога за майбутнє» такі показники говорять про те що в загальному дані респонденти досить активні та включені в процес життя, вони позитивно сприймають його перебіг та проміжні результати, а також з позитивом дивляться в майбутнє.

За результатами методики визначення оптимізму та песимізму можна сказати, що дана вибірка, яка складалась із 50 майбутніх авіадиспетчерів, половина респондентів вважає себе реалістами, 44% оптимістами і всього 6 % песимістами. За шкалою самооцінки якості життя більшість респондентів показали високий рівень за наступними шкалами: особисті досягнення та оптимістичність, також на середньому рівні розмістились шкали: робота, здоров'я, спілкування з друзями, підтримка та самоконтроль, що свідчить про те, що в більшості з перелічених шкал або середні, або високі показники, а отже респонденти відзначають перебіг подій в їх житті як позитивний і задоволені якістю свого життя. Також проводилось

дослідження життєвої позиції за методикою Берна, і було встановлено, що більшість респондентів надають перевагу життєвим позиціям «я хороший – ти хороший», «я хороший – ти поганий».

Було статистично досліджено вплив життєвої позиції на задоволеність життям майбутніх авіадиспетчерів. В результаті кореляційного аналізу було встановлено, що життєва позиція «я хороший – ти хороший» впливає на цілі життя, результат життя, та локус контролю «життя», а також на життєву включеність. І за такого вибору життєвої позиції людина відчуває задоволеність в особистісних досягненнях, спілкуванні з друзями, відчуває підтримку та оптимістичність.

Вибір життєвої позиції «я хороший – ти поганий» впливає на процес життя, локус контролю «Я», та на тривогу за майбутнє. Також дана життєва позиція дозволяє відчувати задоволеність в спілкуванні з друзями та оптимістично дивитись світ.

Якщо ж було обрано життєву позицію «я поганий – ти хороший», то значний вплив спостерігається на відчуття задоволеності результатами життя, та локусом контролю «Я», а також це відбивається на відчутті напруженості та збільшеному самоконтролю в такій ситуації людина починає відчувати втому від життя та розчарування.

Разом з тим вибір життєвої позиції, яку Е.Берн назвав «я поганий – ти поганий» значним чином впливає на локус контролю «Життя», людина починає відчувати розгубленість та тривогу за майбутнє, і з'являється відчуття незадоволення, яке проявляється в надмірному напруженні, самоконтролі та частому переживанні негативних емоцій.

Також варто зазначити, що оптимістичне ставлення до життя допомагає зберегти включеність в життя, відчувати задоволеність особистими досягненнями, спілкуванням з друзями, відчувати підтримку оточуючих та зменшити кількість негативних емоцій так само як і уникнути розчарування в житті, втомі від життя та тривоги за майбутнє.

Так як встановлені кореляції мали статистичну значимість на рівні 0,05, та на рівні 0,01, то можна вважати встановлені кореляції статистично значущими, тобто в даній роботі було

встановлено вплив життєвої позиції на задоволеність життям майбутніх авіадиспетчерів.

Література

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни / Ксения Александровна Абульханова-Славская. – М.: Мысль, 1991. – 299 с.
2. Аргайл М. Психология счастья / Аргайл М. - СПб: Питер, 2003.- 271с.
3. Берн Э. Игры, в которые играют люди. Психология человеческих взаимоотношений; Люди, которые играют в игры. Психология человеческой судьбы : пер. с англ. / Берн Э. / Общ. ред. М. С. Мацковского; послесловие Л.Г. Ионина и М.С. Мацковского. — СПб. : Лениздат, 1992. — 400 с.
4. Словарь-справочник по психодиагностике [уклад. Бурлачук Л. Ф., Морозов С. М.]. – К. : Наукова думка, 1989. – 528с.
5. Торндайк Э. Бихевиоризм / Э. Торндайк, Дж.Б. Уотсон.– Москва : АСТ, 1998. – 704 с.